

Het Belastingparadijs

Waarom niemand hier belasting betaalt, behalve u

Martin van Geest, Joost van Kleef, Henk Willem Smits (Business Contact maart 2013)

Geschiedenis hypotheekrenteaftrek, deelnemingsvrijstelling, belastingverdragen, etcetera.

1893: Invoering vermogensbelasting en bedrijfsbelasting: vermogenden moesten opeens veel meer belasting betalen. Zoethoudertje (Nicolaas Pierson, minister van financiën): rente privé-schulden mag hiervan afgetrokken worden.

Deelnemingsvrijstelling (ook Nicolaas Pierson) ter voorkoming dubbele heffing bij bedrijven met deelnemingen in andere bedrijven. Later ook voor deelnemingen in koloniën. Concernvorming nam toe rond eeuwwisseling.

1933: Eerste belastingverdrag (ter voorkoming van dubbele belasting) met België, nu meer dan 90 landen.

Geschiedenis Trustkantoren

Na 1e WO werden Duitse dochtervennootschappen door VS, maar ook door o.a. Nederland geconfisceerd (vb. IG Farben, Agfa, Bayer) Met name de octrooien waren interessante buit. Om dit te voorkomen "verkochten" de Duitse aandeelhouders vóór het einde van de oorlog deze octrooien aan andere ondernemingen gevestigd in bijvoorbeeld de VS of Nederland, waarvan zij nog wel 100% van de aandelen hielden. Deze aandelen werden vervolgens op naam gesteld van trustees, Amerikaanse of Nederlandse staatsburgers, die ervoor zorgden dat de revenuen bij de oorspronkelijke Duitse aandeelhouders terecht kwamen (cloaken). In VS lukte dat niet zo goed als in Nederland, waar flink gecloakd werd (vb. Siemens, IG Farben) en waar de overheid nauwelijks daartegen optrad. De Nederlandse dochters verkochten licenties aan buitenlandse bedrijven en de winsten werden in de vorm van vergoedingen op patentrechten via de Nederlandse dochters naar de aandeelhouders in Duitsland gesluisd. De trustees in Nederland waren veelal Duitse topmannen die zich tot Nederlander lieten nationaliseren en zich in Nederland als bestuurder lieten benoemen, maar ook Nederlanders. Bekend is dhr. F. Fentener van Vlissingen, een zeer machtig zakenman met belangen in Nederland (SHV, Hoogovens, Stork, KLM, Fokker, AKZO) en in Duitsland (IG Farben, Krupp), die ongestraft is gebleven.

Het cloaken kreeg steeds ingewikkelder vormen en verliep bijvoorbeeld steeds vaker via een structuur met stroman in Zwitserland, dat ook niet meewerkte met Amerikaans onderzoek. Van Vlissingen liet steeds meer via de Antillen lopen, omdat daar nog minder overheidsbemoeienis was. SHV heeft nog altijd belangen op Bonaire. De Antillen hadden al een geschiedenis als belastingparadijs voor slavenhandelaren en suikerplantagehouders (goedkope doorvoerhavens en leningen door lagere in- en uitvoerrechten/heffingen). In 1914 krijgt het opnieuw die rol door Shell, dat de enorme olievelden in Venezuela gaat exploiteren via een offshore vestiging in Curaçao. Bankiers, juristen en bedrijfskundigen gaan mee. Offshorebank Maduro & Curiel wordt opgericht en notaris Smeets, geestelijk vader Trustbranche, vestigt zich er in 1938.

In 1939 neemt de Nederlandse regering maatregelen om Nederlandse Multinationals uit handen van de Duitse bezetter te houden door zetelverplaatsing naar de Antillen. Smeets (oprichter Citco) krijgt een belangrijke rol en blijft zich ook na de oorlog bezighouden met trustdiensten.

Trustdiensten zijn financieel administratieve diensten die fiscaal de meest gunstige belastingroute uitpluizen en voor de vereiste 'substance' zorgen (eisen als hoofdkantoor, bestuurders, administratie, etc.) om in aanmerking te komen voor de fiscaal gunstige regelingen.

Smeets lobbyt vanuit de Antillen intensief bij diverse autoriteiten voor steeds gunstiger fiscaal beleid. In 1955 breidt VS haar belastingverdrag met NL uit naar Antillen, wat behalve grote bedrijven ook welgestelde particulieren aantrekt.

Eurodollars en Eurobonds

De handelsbalans van VS was in jaren 50 al negatief en veel geld van Amerikaanse bedrijven bevond zich buiten de VS (zgn. Eurodollars) De VS rekende een zeer hoog tarief, 30%, belasting over de renteinkomsten indien Amerikaanse ondernemingen deze eurodollars zouden lenen. Dat gebeurde dus niet zoveel. Londense banken boden vanaf 1956 (euro)dollardeposito's aan - spaarrekeningen in dollars - aan Russische bedrijven die vreesden dat de VS hun dollartegoeden in de VS zouden bevriezen vanwege de Russische bezetting van Oost-Europa. De Antillen sloten een gunstig belastingverdrag met Rusland af om die 30% belasting te omzeilen en boden ook de mogelijkheid om anoniem te lenen. Ook konden leningen worden opgehaald op de geldmarkt via Eurobonds. Deze geldmarkt liep via de Antillen. Door de snel stijgende olieprijs in de jaren '70 nemen Eurodollars en Eurobonds een enorme toevlucht en investeren ook talloze Olie-sheiks in de Antillen. Andere eilanden, zoals de Britse Maagdeneilanden, volgen het voorbeeld van de Antillen. De VS zagen veel geld wegvloeien, hetgeen tot protest en heronderhandeling van het belastingverdrag met de Antillen leidde. Er diende op rente inkomsten alsnog 24-30% belasting te worden betaald, maar wel over een fictief netto inkomen van 1 %: per saldo nog steeds zeer voordelig.

Dutch Sandwich

In de jaren '80 vloeiden ook veel winsten naar de Antillen, vanwege de lage winstbelasting (2-3%) Vanuit het thuisland werd geld via naar een brievenbusfirma in Nederland doorgesluisd naar de Antillen, waar door het belastingverdrag tussen Nederland en de Antillen, niet of nauwelijks belasting betaald hoefde te worden. Na de opzegging door de VS van het belastingverdrag met de Antillen in '87 per 2000, werden de winsten naar andere eilanden (vb. Britse Maagdeneilanden) gesluisd. Nederlandse banken hebben hun trustactiviteiten afgestoten en in 1996 besloot het kabinet de Antillenroute te dichten.

Nederland zelf kent echter nog talrijke constructies waardoor het een zeer interessante doorvoerhaven voor geld is. Via allerlei constructies kan enorm veel belastingheffing worden voorkomen. Deze constructies staan momenteel ter discussie. Wat houden die constructies in?

- Belastingverdragen met betrekking tot bronbelasting, bijvoorbeeld op dividend. Via deze verdragen gelden lagere tarieven op winsten in de vorm van dividend dat aan een bedrijf wordt uitgekeerd
- Verschillende manier van verkleinen van de winst op papier (bijvoorbeeld leningsconstructies waarbij geld wordt geleend van dochters in belastingparadijs)

- Co-operaties in Nederland hoeven geen bronbelasting te betalen over uitgekeerde dividenden (bijvoorbeeld Nike). In 2012 is de wetgeving gewijzigd en worden de volledig kunstmatige constructies verboden.
- Royalties, licenties: alle rechten worden ondergebracht in een onderneming op een belastingparadijs waarmee Nederland een verdrag heeft. Nederland heft geen bronbelasting op royalties. Dus met een Nederlandse BV ertussen die sublicenties uitgeeft, hoeft er geen bronbelasting te worden betaald, alleen maar wat administratiekosten (bijvoorbeeld Google, Starbucks, allerlei popsterren).
- Renteroute: over rente uit buitenlandse leningen wordt in het buitenland vaak bronbelasting geheven, maar niet in Nederland. Dus lopen die leningen vaak via Nederlandse B.V.'s. Als voorwaarde stelt de fiscus in Nederland dat de rente die de Nederlandse BV krijgt iets hoger is (wordt met de belastingdienst onderhandeld) en dat over het verschil in Nederland belasting wordt betaald (spread). Buitenlandse bedrijven richten in Nederland financierings B.V.'s op, soms met daaronder weer diverse Europese dochters. Vanuit die andere EU landen stroomt het geld dan belastingvrij naar Nederland. Daarom zoveel Europese hoofdkantoren in Nederland.
- Transferpricing: hierbij gaat het erom om ook bij de inkoop en de productie zo min mogelijk belasting op winst te betalen door deze op papier te laten vallen in een belastingparadijs. Waar veel over te doen is in de media is transfermispricing: de waarde van producten te laag vast stellen om zo min mogelijk belasting te betalen of juist veel te hoog om de winsten te drukken.
- Rulings: Het bijzondere van Nederland is dat met aanvankelijk name grote concerns maar later ook kleinere ondernemingen bindende afspraken met de fiscus kunnen maken voor een bepaalde periode (vb. 4 jaar) om interpretatieverschillen te voorkomen, bijvoorbeeld op het gebied van transferpricing of verrekenprijzen, het percentage royalties, administratiekosten. Met gebruikmaking van allerlei constructies kunnen die afspraken heel gunstig uitpakken.

Schaduwzijde

Onwenselijke gebruikers, zoals dubieuze politiek leiders (vb. Khadaffi, Berlusconi, de Soeharto's) dito regimes (vb. Zambia, Saoedi-Arabië) en bedrijven (Enron – boekhoudfraude met opgepompte winsten, Parmalat – boekhoudfraude met dubieuze leningen, Trafigura – illegale dump toxic waste, Lehman Brothers – derivaten en schaduwbankieren) en criminelen (ook georganiseerde misdaad, m.n. Russen en Italianen)

Nederland is niet het enige land dat zoveel belastingvoordelen biedt (andere 'beruchte' landen zijn m.n. Engeland, Ierland, Zwitserland) Wat maakt Nederland aantrekkelijk als vestigingsland voor buitenlandse bedrijven, behalve de fiscale voordelen?

- De lange geschiedenis aan belastingvoordelen heeft veel jurisprudentie en hoogwaardige specifieke kennis opgeleverd.
- De duidelijkheid die van tevoren kan worden geboden vanwege de rulings en de betrekkelijke eenvoud waarmee deze worden verkregen.
- Nederland is geografisch en logistiek gunstig gelegen en biedt ook interessante fiscale voordelen voor expats.
- Nederland heeft een goed functionerende eigen economie en is niet grotendeels afhankelijk van de belastingvoordelen die zij biedt.
- Het beleid en het toezicht is kennelijk nog steeds ontoereikend en al helemaal op de eilanden

Recente Europese en nationale ontwikkelingen

- Er is een Europees plan tegen agressieve belastingontwijking (m.n. verscherping misbruikbepalingen belastingverdragen) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) van juli 2013. Kritiek hierop is dat het aan concrete acties ontbreekt.
- Er wordt nagedacht over een Europa breed vennootschapsbelastingstelsel (moeilijk)
- Op nationaal niveau worden de belastingverdragen met ontwikkelingslanden doorgelicht, welke veelal geen anti-misbruikbepalingen inhouden, waardoor de belastinggrondslag in die landen wordt uitgehold en bedrijven daar geen of nauwelijks belasting betalen. De brief hierover van Weekers en Ploumen van 30 augustus 2013 is hieronder ingevoegd.

Arne van der Wal, 19 juli 2013: Het langverwachte [actieplan van de OESO](#) om belastingontwijking aan te pakken munt uit in een gebrek aan actie:

De sluiproutes in het internationale belastingsysteem, waarvan multinationals en zeer vermogenden individuen massaal gebruik maken, holt de inkomsten van staten in toenemende mate uit. Dat is niet alleen in arme landen een probleem, ook de rijke industrielanden klagen over de belastinginkomsten die ze mislopen door slimme routes en belastingparadijzen zoals Nederland. En vorig jaar kwamen daar de consument en de kleine onderneming bij. De boycott van onder meer Starbucks in het Verenigd Koninkrijk zette de problematiek hoog op de agenda.

Vrijdag kwam de OESO eindelijk met haar langverwachte plan van aanpak om 'belastingerosie en winst-verschuiving' tegen te gaan. Maar wie in dit plan daadwerkelijk vuurwerk had verwacht, komt bedrogen uit. In de trustkantoren aan de Amsterdamse Zuidas en Sloterdijk zal opgelucht zijn ademgehaald. In het 'Action Plan' ontbreekt het namelijk aan concrete actieplannen.

Wel identificeert het Action Plan de problematiek – voorzover die nog niet bekend was – en neemt het de stelling aan dat belastingontwijking inderdaad schade veroorzaakt aan staten en regeringen. Ze hebben minder inkomsten als gevolg van versmalling van de basisbelastingheffing en het verschuiven van bedrijfswinsten naar oorden waar de belasting het laagst is. Het hele belastingsysteem dreigt daardoor te bezwijken. Dat is geen nieuws, maar wel wordt het nu hardop uitgesproken.

Ook nieuw: de terechte constatering dat individuele belastingbetalers en MKB-bedrijven schade oplopen doordat zij de last moeten dragen. Er is zelfs sprake van concurrentievervalsing doordat de multinationals heffing kunnen ontwijken en het MKB dat niet kan, zegt de OESO. Dus is er actie nodig. Die erkenning is een stap vooruit. Het bevestigt wat organisaties als Tax Justice Network en dergelijke al jarenlang roepen: het huidige systeem is verouderd, oneerlijk en dus aan vervanging toe. De zaak is ernstig genoeg om snel effectieve actie te ondernemen. Maar dat stuit onmiddellijk op praktische politieke bezwaren. Belastingheffing raakt immers de nationale soevereiniteit, en dat maakt een aanpak politiek zeer gevoelig, merkt het OESO-plan op.

Het actieplan vertelt wel wat er nodig is, maar niet hoe en wat. Ja, er zijn nieuwe standaarden nodig. En ja bilaterale belastingverdragen zijn prima om het probleem van dubbele heffing op te lossen, maar kunnen ook leiden tot ontwijking. Enkele actiepunten richten zich direct op de Nederlandse praktijk: het voorkomen van misbruik van belastingverdragen, waarmee multinationals fiscaal gezien hun verkopen boeken waar de belasting het laagst is. Verder pleit het OESO-plan voor zaken als meer transparantie, zoals het verplicht openbaar maken van wat het noemt 'aggressive tax planning'. Maar concrete aanpak? Vergeet het maar.

Bovendien zijn de OESO-adviezen niet bindend. Dat betekent dat de bal terug is bij de nationale regeringen. En dus gaat het lang duren voordat er iets gebeurt, ook al hanteert het plan een tijdspanne van twee jaar om de zaak te fixen. De kritiek van Tax Justice Network op het OESO-actieplan is vooral fundamenteel. De organisatie denkt dat invloedrijke accountants en fiscalisten zich opmaken voor juridische tegenwerking en dat ze daar ook in zullen slagen. Ze zijn immers zeer invloedrijk. Tax Justice stelt een alternatief voor dat het hele probleem in een keer oplost: een universele heffing op internationaal opererende ondernemingen. Dat is volgens de OESO politiek onhaalbaar, maar Tax Justice denkt dat een geleidelijke invoering wel eens reëliker zou kunnen blijken dan het doormodderen met een systeem dat 80 jaar geleden in het leven werd geroepen en aan elkaar hangt van lapwerk en mazen.

[Kabinet pakt internationale belastingontwijking aan](#)

Nederland gaat fiscale transparantie sterk verbeteren en belastingverdragen met lage inkomenslanden en lage middeninkomenslanden actualiseren. Zo worden belastingverdragen met Zambia en 22 andere arme landen herzien om waar gewenst anti-misbruikbepalingen toe te voegen. Dat schrijven minister Ploumen voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en staatssecretaris Weekers van Financiën in een brief aan de Tweede Kamer waarin zij onder meer reageren op onderzoeken van de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) en het International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD). Nederland heeft met meer dan 90 landen een belastingverdrag. Uit de onderzoeken blijkt dat Nederland met deze verdragen internationaal niet uit de pas loopt. Wel is het uit 1977 stammende verdrag met Zambia verouderd en staan in de meeste verdragen geen anti-misbruikbepalingen. Mede daardoor is onbedoeld gebruik ook in Nederland een blijvend risico.

Ploumen: 'Door gebruik te maken van lacunes in belastingverdragen in combinatie met verschillen tussen nationale belastingregels, kunnen internationaal opererende bedrijven belasting ontwijken. Zo lopen arme landen belastinginkomsten mis; geld dat ze hard nodig hebben voor zaken als infrastructuur en onderwijs.' Nederland wil zijn steentje bijdragen om dit lek voor ontwikkelingslanden te helpen dichten. Dat zal vooral via internationale bindende maatregelen moeten gebeuren.

Weekers: 'Het kabinet zet primair in op mondiale aanscherping van de regels en grotere transparantie via overleg in de OESO, G20 en EU. Maatregelen van Nederland alleen kunnen immers niet voorkomen dat bedrijven een andere route gaan gebruiken en het probleem slechts verschuift. Desalniettemin kunnen we zelf ook al wat doen. Daarom zetten wij sterk in op verbetering van transparantie.'

Het kabinet neemt de volgende maatregelen:

Algemene maatregelen

- De zogenaamde substance-eisen (met betrekking tot het lopen van reële ondernemingsrisico's in Nederland en het uitoefenen van feitelijk bestuur van de vennootschap in Nederland) gaan voor meer bedrijven gelden.
 - Nederland gaat verdragspartners spontaan informeren wanneer een bedrijf achteraf niet blijkt te voldoen aan de substance-eisen. Dankzij deze verbeterde informatie-uitwisseling met het bronland kan dit land het bedrijf dan alsnog verdragsvoordelen ontzeggen.
 - Informatie-uitwisseling gaat ook gelden voor bepaalde financieringsvennootschappen die zekerheid vooraf hebben gekregen.
 - Verzoeken om een ruling van houdstermaatschappijen (deze vennootschappen ontvangen dividenden van niet-ingezetenen en betalen dividenden aan niet-ingezetenen) zal de Belastingdienst alleen in behandeling nemen wanneer het concern waarbinnen zij opereren voldoende band heeft met Nederland.
- Specifieke maatregelen gericht op lage- en middeninkomenslanden
- Nederland zal aan Zambia voorstellen om het verdrag uit 1977 te heronderhandelen en in het nieuwe verdrag anti-misbruikmaatregelen op te nemen. Ook gaat Nederland de 22 andere lage inkomenslanden en lage middeninkomenslanden benaderen om, indien gewenst, anti-misbruikbepalingen aan de bestaande verdragen toe te voegen. Bij nieuwe verdragen zal steeds in nauw overleg zorgvuldig worden afgewogen welke anti-misbruikbepalingen dienen te worden opgenomen. In aanvulling op het hierboven genoemde IBFD-onderzoek zullen ook de belastingverdragen met andere ontwikkelingslanden worden gecheckt op onbedoelde risico's van belastingontwijking.
 - Nederland biedt technische ondersteuning om belastingdiensten van lage- en lage middeninkomenslanden te versterken zodat zij zelf meer belastingen kunnen innen, onnodige vrijstellingen van belastingen terug kunnen brengen en belastingontduiking en -ontwijking kunnen tegengaan. Deze steun wordt waar mogelijk verder uitgebreid. Indien nodig maakt het kabinet hiervoor extra middelen vrij.